

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ
KİMYA MÜHENDİSLİĞİ BÖLÜMÜ
2017-18 II. YARIYIL

Dersin Kodu ve Adı	: KM 482 Kimya Mühendisliği Laboratuvarı III		
Şube	: NÖ-01 / İÖ-01 / İÖ-02		
Öğretim Üyeleri	Prof. Dr. Ö. Murat Doğan (Koordinatör)	Oda No: 513	E-posta: mdogan@gazi.edu.tr
	Prof. Dr. Sebahat Erdoğan	Oda No: 549	E-posta: sebaer@gazi.edu.tr
	Prof. Dr. Kırallı Mürtezaoğlu	Oda No: 523	E-posta: kirali@gazi.edu.tr
	Prof. Dr. Nuray Oktar	Oda No: 556	E-posta: nurayoktar@gazi.edu.tr
	Prof. Dr. Muzaffer Balbaşı	Oda No: 512	E-posta: balbasi@gazi.edu.tr
	Prof. Dr. İrfan Ar	Oda No: 517	E-posta: irfanar@gazi.edu.tr
	Prof. Dr. Göksel Özkan	Oda No: 515	E-posta: gozkan@gazi.edu.tr
	Doç. Dr. Ferda Mutlu	Oda No: 558	E-posta: sfmutlu@gmail.com
	Yrd. Doç. Dr. Ceren Haktanır	Oda No: 543	E-posta: ceren.oktar@gazi.edu.tr

Laboratuvar Programı	: NÖ-01 Grubu	Çarşamba	(13.30-17.20)	Temel İşlemler Lab.
	İÖ-01 Grubu	Salı	(09.30-13.20)	Temel İşlemler Lab.
	İÖ-02 Grubu	Cuma	(13.30-17.20)	Temel İşlemler Lab.

Laboratuvar Dökümanları : Laboratuvar ile ilgili kaynaklar <http://mf-km.gazi.edu.tr/posts/view/title/laboratuvar-dersleri-30251> adresinde bulunmaktadır.

Ders İçeriği

Kimyasal ve fiziksel prensiplerin, kimyasal proseslere uygulamaları ile ilgili laboratuvar çalışmaları. Kütle aktarımı, eş zamanlı ısı ve kütle aktarımı, proses kontrol, aletli analiz ve teknoloji uygulama ağırlıklı deneyler. Laboratuvar ve laboratuvar dışı uygulamalar.

Ders Kitabı :

Tüm kütüphane, internet imkanları ve bazı temel hususları içeren deney föyleri.

Dersin amaçları

Dersin içeriğine dayalı olarak elde edilmesi amaçlanan kazanımlar

- Mezuniyetten hemen önce, özellikle kütle transferi ve proses kontrol konularında öğrendiklerini tazelemek, bu konularda bazı rutin deneyler yaparak özgün tecrübe kazanılması.
- Tüm öğrendikleri ışığında grup olarak bir dönem deneyi belirleyip, deney sisteminin önerilip çalıştırılması, deneyin tasarlanması, işletme prosedürünün oluşturulması, parametre belirlenmesi, ilgili deneyin yapılması, bulguların değerlendirilmesi ve gerçekçi sonuçların çıkartılması.
- Pilot ölçekli ayırma işlemleri ve proses kontrol cihazlarının temel çalışma prensiplerinin gözden geçirilmesi ve bizzat bu cihazları kullanarak deneyim kazandırılması.
- Cihazları emniyetli bir şekilde devreye alıp, kapatabilme, çalışmalarını yazılı bir rapor olarak sunabilmesi.
- Dönem deneyi için poster sunu yapma becerilerinin kazandırılması.
- Grup çalışmasının öğretilmesi ve özendirilmesi.
- Bazı deneylerde, deneysel veriler kullanılarak yapılan hesaplama sonuçlarının simülasyon programları ile de kontrol edilmesiyle fiziksel temel işlemlerin simülasyonu konusunda da deneyim kazandırılması.
- Deneylerde elde edilen verilerin analizinin yapılması, deneylerin tekrarlanabilirliğinin araştırılması ve hata analizi yapılması.

Dersin program çıktılarına dayalı olarak kazandırmayı amaçladıkları

- Mühendislik bilgilerini uygulayabilme becerisi.
- Deney tasarlama ve sonuçlarını analiz etme becerisi.
- Bir deney tasarlama becerisi.
- Grup oluşturma ve grup halinde çalışabilme
- Mühendislik problemlerini tanımlama, formüle etme ve çözme becerisi.
- Mesleki sorumluluk ve etik bilinci.
- Deney raporları ile yazılı iletişim, dönem deneyi posterleri ile sözlü iletişim kurma becerisi.
- Yapılan deneylerle evrensel ve toplumsal boyutlarda sorunların incelenmesi.
- Yaşam boyu öğrenmenin gerekliliği bilinci.
- Çağın sorunları hakkında bilgi ve deneyim.
- Mühendislik uygulamaları için gerekli olan teknikleri, yetenekleri ve modern araçları kullanma becerisi.

Amaçlara Ulaşmak için Kullanılan Araçlar

Kısa sınavlar ve deney performansları: Beş ana deney için yapılacaktır.

Deney raporları: Beş ana deney için hazırlanan özgün raporlardır.

Dönem deneyi: Öğrencilerin belirledikleri konuda yapmış oldukları çalışma sonucunda çıkan rapor ve poster çalışmalarıdır.

Dönem sonu sınavı: Öğrencilerin sorumlu olduğu beş ana deneyden girdikleri bir sınavdır.

NÖ-01 Grubu - (Çarşamba) 13.30-17.20

Tarih \ Gr	A Grubu Deneyler					B Grubu Deneyler				
	A1	B1	C1	D1	E1	F1	G1	H1	I1	J1
07.02.2018	ÖĞRETİM ÜYELERİ İLE GENELTOPLANTI									
14.02.2018	ÖĞRENCİLER İLE GENEL TOPLANTI									
21.02.2018	1a	2a	3a	4a	5	1b	2b	3b	4b	-
28.02.2018	1a	2a	3a	4a	-	1b	2b	3b	4b	5
07.03.2018	2a	3a	4a	5	1a	2b	3b	4b	-	1b
14.03.2018	2a	3a	4a	-	1a	2b	3b	4b	5	1b
21.03.2018	3a	4a	5	1a	2a	3b	4b	-	1b	2b
28.03.2018	3a	4a	-	1a	2a	3b	4b	5	1b	2b
04.04.2018	4a	5	1a	2a	3a	4b	-	1b	2b	3b
11.04.2018	4a	-	1a	2a	3a	4b	5	1b	2b	3b
18.04.2018	5	1a	2a	3a	4a	-	1b	2b	3b	4b
25.04.2018	-	1a	2a	3a	4a	5	1b	2b	3b	4b
02.05.2018	TELAFİ + DÖNEM DENEYİ									
09.05.2018	TELAFİ + DÖNEM DENEYİ									
16.05.2018	DÖNEM DENEYİ POSTERLERİNİN İNCELENMESİ									

İÖ-01 Grubu - (Salı) 09.30-13.20

Tarih \ Gr	A Grubu Deneyler					B Grubu Deneyler				
	A1	B1	C1	D1	E1	F1	G1	H1	I1	J1
06.02.2018	ÖĞRETİM ÜYELERİ İLE GENELTOPLANTI									
13.02.2018	ÖĞRENCİLER İLE GENEL TOPLANTI									
20.02.2018	1a	2a	3a	4a	5	1b	2b	3b	4b	-
27.02.2018	1a	2a	3a	4a	-	1b	2b	3b	4b	5
06.03.2018	2a	3a	4a	5	1a	2b	3b	4b	-	1b
13.03.2018	2a	3a	4a	-	1a	2b	3b	4b	5	1b
20.03.2018	3a	4a	5	1a	2a	3b	4b	-	1b	2b
27.03.2018	3a	4a	-	1a	2a	3b	4b	5	1b	2b
03.04.2018	4a	5	1a	2a	3a	4b	-	1b	2b	3b
10.04.2018	4a	-	1a	2a	3a	4b	5	1b	2b	3b
17.04.2018	5	1a	2a	3a	4a	-	1b	2b	3b	4b
24.04.2018	-	1a	2a	3a	4a	5	1b	2b	3b	4b
01.05.2018	TATİL									
08.05.2018	TELAFİ + DÖNEM DENEYİ									
16.05.2018	DÖNEM DENEYİ POSTERLERİNİN İNCELENMESİ									

İÖ-02 Grubu - (Cuma) 13.30-17.20

Tarih \ Gr	A Grubu Deneyler					B Grubu Deneyler				
	A1	B1	C1	D1	E1	F1	G1	H1	I1	J1
09.02.2018	ÖĞRETİM ÜYELERİ İLE GENELTOPLANTI									
16.02.2018	ÖĞRENCİLER İLE GENEL TOPLANTI									
23.02.2018	1a	2a	3a	4a	5	1b	2b	3b	4b	-
02.03.2018	1a	2a	3a	4a	-	1b	2b	3b	4b	5
09.03.2018	2a	3a	4a	5	1a	2b	3b	4b	-	1b
16.03.2018	2a	3a	4a	-	1a	2b	3b	4b	5	1b
23.03.2018	3a	4a	5	1a	2a	3b	4b	-	1b	2b
30.03.2018	3a	4a	-	1a	2a	3b	4b	5	1b	2b
06.04.2018	4a	5	1a	2a	3a	4b	-	1b	2b	3b
13.04.2018	4a	-	1a	2a	3a	4b	5	1b	2b	3b
20.04.2018	5	1a	2a	3a	4a	-	1b	2b	3b	4b
27.04.2018	-	1a	2a	3a	4a	5	1b	2b	3b	4b
04.05.2018	TELAFİ + DÖNEM DENEYİ									
11.05.2018	TELAFİ + DÖNEM DENEYİ									
16.05.2018	DÖNEM DENEYİ POSTERLERİNİN İNCELENMESİ									

DENEYLERDEN SORUMLU ÖĞRETİM ÜYELERİ VE ELEMANLARI

Deney No	Deney Adı	NÖ-01 / Çarşamba 13.30 – 17.20	İÖ-01 / Salı 09.30 – 13.20	İÖ-02 / Cuma 13.30 – 17.20
1a	Basınç Kontrolü	M. Balbaş	F. Başoğlu	M. Balbaş
1b	Sıcaklık Kontrolü	E. İkinci	S. Erdoğan	S. Erdoğan
2a	Sıvı-Sıvı Ekstraksiyonu	N. Arasan	S. F. Mutlu	S. F. Mutlu
2b	Sürekli Distilasyon	İ. Ar	H. Arbağ	H. Arbağ
3a	Gaz Absorpsiyonu	İ. Koçyiğit	Ö. M. Doğan	D. Uysal
3b	İyon Değişimi	K. Mürtezaoğlu	A. Şahin	D. Öncel
4a	Döner Kurutucu	N. Oktar	Ö. Yörük	G. Özkan
4b	Püskürtmeli Kurutucu	P. Yağanoğlu	C. Haktanır	C. Haktanır
5	Boyut Küçültme ve Elek Analizi	G. Varlı	L. Nuralın	H. Çayhan

Genel Kurallar :

Her öğrenciden, deney öncesi hafta içinde, yapacağı deneye ait teorik ve pratik hazırlığı yapması beklenmektedir ve deney tarihinden en az üç gün önce deneyden sorumlu öğretim üyesi ile görüşmek zorundadır. Aksi durumda performans notundan **5 puan** düşürülecektir. İlgili teorik araştırmayı yapmak, deney sistemini laboratuara gidip incelemek, deneyin yöntemini, değişen parametrelerin belirleyerek nasıl veri alınacağını öğrenmek öğrencinin sorumluluğundadır.

Yukarıdaki tabloda belirtilen gruplandırılmış deneyler programa uygun olarak yapılacaktır. Yapılması zorunlu altı deneyden beş tanesinin adı ve programları yukarıdaki tablolarda verilmiştir. Gruplar belirtilen gruptaki deneylerden sadece bir tanesinden sorumludur. Boyut Küçültme ve Elek Analizi deneyi ise bütün gruplar tarafından yapılmaktadır. Gruplar deneylerde öğretim üyesinin gözetiminde ilgili deneyleri tasarlamakta ve deney parametrelerini belirleyerek deney yapmaktadırlar. Grupların yapmak zorunda oldukları altıncı deney ise **dönem deneyi**dir. Her öğrenci grubu bir öğretim üyesi denetimi ve gözetiminde dönem deneylerini yapacaklardır.

Deney başında yapılacak küçük sınav ile öğrencinin deney için yaptığı hazırlık değerlendirilecektir. Başarısızlık durumunda öğrenci deneyi yapamayacaktır. Bu şekilde üç defa başarısız olan ve deney yapamayan öğrenciler, otomatik olarak (D) notu ile bu laboratuardan kalmış olacaklardır. Dönem deneyini yapmayan öğrenciler de otomatik olarak (D) notu ile bu laboratuardan kalmış olacaklardır. Küçük sınavlarda en çok iki defa başarısız olan öğrenciler ise deneylerini son iki hafta içinde telafi edecektir.

Dönem Deneyi :

Her öğrenci grubu, laboratuarda görev yapan öğretim üyelerinin yaptırdıkları deney konularında veya benzeri konularda ve laboratuardaki deney sistem(ler)inin kullanılabileceği bir deney veya bilgisayar kullanarak deneylerle ilgili bir simülasyon çalışması planlayacaktır. Bu çalışmayı belirlenen bir danışman öğretim üyesi gözetiminde yapacaklardır. Öğrencilerden beklenen, laboratuvarımızın imkânlarını kullanarak, ilgi duydukları bir konuda ön araştırma yapmak, deneysel bir çalışma planlamak, hangi şartlarda nasıl bir deney yapılması gerektiğine ve ne tür veri toplanması gerektiğine karar vermek, planladıkları deneyleri yapmak ve deneysel bulguları değerlendirerek bir sonuca ulaşmalarıdır.

Bütün bu çalışmalarını yazacakları bir raporda toplayarak, raporlarını **en geç 11.05.2018 Cuma günü saat 15.30'a kadar** danışmanlıklarını yapan öğretim üyesine teslim edeceklerdir. Ayrıca, dönem deneyleri ile ilgili olarak hazırlayacakları bir poster de, **danışmanlarından kabul aldıktan sonra Temel İşlemler Laboratuvarı'nda hazırlanan panolara 16.05.2018 Çarşamba günü saat 13.30'a kadar** Bölüm Öğretim Üyelerinin incelemelerine imkân sağlayacak şekilde asacaklardır. Tüm grup elemanları, Bölüm Öğretim Üyelerinin incelemeleri esnasında posterlerinin başında bulunacaklardır.

Dönem deneyinin herhangi bir bölümüne (deney, rapor, poster) katılmayan öğrencinin dönem deneyi notu **SIFIR** olacaktır.

Rapor teslimi tarihi: Deney tamamlandıktan bir hafta sonra

Geç rapor teslimi: -5 puan / gün

İlgili öğretim üyesince kabul edilebilir bir raporu yazılmayan deneyin toplam nota katkısı **SIFIR** olacaktır.

Değerlendirme :

Küçük Sınav + Performans	% 15
Rapor	% 35
Dönem Deneyi	% 20
Dönem Sonu Sınavı	% 30

RAPOR FORMATI

Kapak sayfası
Özet
İçindekiler
Şekillerin Listesi
Tabloların Listesi
Teorik Bilgiler
Deneyisel (Düzenek, Yöntem, Veriler)
Hesaplamalar (Örnek hesap)
Bulgular (Tablo ve/veya Grafik halinde)
Tartışma ve Yorum
Sonuçlar
Öneriler
Semboller
Kaynaklar
Ekler (Hesaplamalarda kullanılan fizikokimyasal özellikler, nomogramlar, örnek hesap dışındaki diğer hesaplamalar v.b.)
Genel görünüm

Kapak Sayfası: Deneyin adı ve numarası, öğrencilerin isimleri, numaraları ve grupları, sorumlu öğretim üyesinin ismi, deneyin yapıldığı tarih ve raporun teslim edildiği tarih belirtilmelidir.

Özet: Deneyin amacı, kullanılan cihaz(lar)ın karakteristik özellikleri, deney koşulları ve parametreleri, elde edilen önemli sonuçlar (sayısal ve sayısal olmayan) verilmelidir. Özet, şu sorulara çok kısa ve öz bir şekilde cevap vermelidir: *Ne yapılmıştır? Nasıl yapılmıştır? Ne bulunmuştur? Hangi sonuçlara ulaşılmıştır?*

Teorik Bilgiler: Deney öncesi hazırlığınızda, sizden deneye ait teoriyi okumanız beklenmektedir. Raporunuzun bu kısmında da genel bilgiler yerine, yapılan deneyle doğrudan ilgili ve hesaplamalarınızda size yardımcı olan bilgileri vermeniz beklenmektedir.

Deneyisel: Kullanılan düzenek (sistemin şematik bir çizimi de verilerek) ve yöntem anlatılmalıdır. Deneylerin sonucunda elde edilen veriler de tablo olarak verilmelidir.

Hesaplamalar: Bu kısımda örnek bir hesap detaylı olarak verilmelidir. Gruptaki her öğrenci bu hesaplamaları kendi yapacaktır. Bunlardan sadece bir tanesi bu kısımda verilecektir. Diğer öğrencilerin yaptığı hesaplamalar, üzerlerinde isimleri yazılı olarak, Ekler kısmında verilecektir.

Bulgular: Hesaplamaların sonunda elde edilen sayısal bulgular bu kısımda tablo ve/veya grafik halinde sunulmalıdır.

Tartışma ve Yorum: Elde edilen bulgular deneyisel ve teorik olarak tartışılıp, yorumu yapılır. Bulguların deneyisel parametrelerle nasıl değiştiği, teorik beklentilerle uyumlu olup olmadığı belirtilir ve irdelenir. Varsa deneyisel hatalardan bahsedilir. (Sonuçların teori ile uyumlu olmadığı durumlarda, tek neden olarak deneyisel hataları söylemek yeterli değildir.)

Sonuçlar: Deney sonrasında ve tartışmanızın ışığında elde edilen sonuçlar daha çok kalitatif olarak kısaca belirtilir. (Örneğin, bir deneyisel veya boyutsuz parametrenin sistemin performansına ve bulgulara nasıl etki ettiği belirtilir. Mecbur olmadıkça bu kısımda sayısal sonuçlar (Bulgular) vermekten kaçınmak gerekir.

Öneriler: Deney düzeneğinin nasıl daha iyi ve verimli çalıştırılabileceği, deneyisel hataların azaltılabilmesi için neler yapılabileceği, mevcut düzenek ile başka ne gibi bir çalışmanın yapılabileceği belirtilir.

Semboller: Raporda kullanılan tüm semboller ve değişkenlerin ne anlama geldiği ve SI sistemindeki birimleri alfabetik liste halinde verilir.

Kaynaklar: Yararlanılan kaynaklar literatürde verilmiş şekliyle ve aşağıdaki örneklerde olduğu gibi verilmelidir.

<u>Kitap :</u>	Holman, J.P., Heat Transfer, 6 th ed., McGraw-Hill Co., New York, 1986.
<u>Makale :</u>	Ergun, S., "Fluid flow through packed columns", Chem. Eng. Progr., 48, No.2, p.89, 1952.
<u>Bildiri :</u>	Sekhtira, A., Lee, Y.Y. and Genetti, W.E., "Heat Transfer in a Circulating Fluidized Bed", Proc. of the 25 th National Heat Transfer Conf., Houston, Texas, 24-27 July, 1988.
<u>Kitapta Bölüm :</u>	Grace, J.R., "Fluidized Bed Heat Transfer", in Handbook of Multiphase Flow, G.Hestroni, Ed., McGraw-Hill, Hemisphere, Washington, pp. 9-70, 1982.
<u>Tez :</u>	Bucak, O., "Sirkülasyonlu Akışkan Yataklı Kazan", Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 1996.

Ekler: Hesaplamalarda kullanılan fizikokimyasal özellikler, nomogramlar, örnek hesap dışındaki diğer hesaplamalar v.b.